

Střední průmyslová
škola dopravní

STRATEGIE PŘEDCHÁZENÍ ŠKOLNÍ NEÚSPĚŠNOSTI

Zpracoval: Mgr. Novotný Filip – metodik prevence

Konzultovala: Ing. Homolková Marcela – výchovný poradce

Schválil: Ing. Sobotka Lukáš – ředitel školy

1. Úvod

Základem Strategie předcházení školní neúspěšnosti je vyhláška č. 197/2016 Sb., která mění vyhlášku č. 72/2005 Sb. o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních, ve znění pozdějších předpisů, a vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných.

Přestup na střední školu představuje pro žáky náročné období, a to jak po psychické stránce (období dospívání, změna sociálního prostředí), tak i po stránce vzdělávací. Studenti se musí přizpůsobit vyšším nárokům zvoleného oboru a novému stylu výuky, při kterém je kladen větší důraz na samostatnost, vlastní aktivitu a zodpovědnost. To může být v počátečních fázích studia pro mnohé žáky obtížné, což zvyšuje riziko školní neúspěšnosti, která může vést až k ukončení studia.

Naše škola považuje tuto strategii za klíčový nástroj prevence. Snažíme se těmito situacím předcházet a ve spolupráci s rodiči a poradenskými zařízeními zavádět takové postupy, které zajistí, že žáci nebudou ohroženi školní neúspěšností. V dokumentu Programu primární prevence jsou podrobně rozpracovány jednotlivé aktivity a jejich průběh.

2. Základní pojmy

Prevence neboli předcházení, je soustava opatření, která mají bránit výskytu nějakého nežádoucího jevu, snižovat jeho pravděpodobnost, předcházet například nemocem, drogovým závislostem, zločinům, nehodám, neúspěchu ve škole, sociálním konfliktům, násilím, ekologickým katastrofám a podobně. Opatření tohoto druhu se nazývají preventivní.

Školní neúspěšnost je vážným problémem, který vyžaduje individuální práci s žákem a také s jeho zákonnými zástupci. Bývá důsledkem disproporcí ve vývoji osobnosti žáků, v jejich výkonnosti, motivaci, volných vlastnostech a v neposlední řadě i v rodinném prostředí a výchově. Neprospěch je často způsoben souborem příčin, které je třeba dobře rozpoznat a přijmout opatření, která povedou k nápravě.

Školní neúspěšnost ovlivňuje řada faktorů:

- a) osobnost dítěte (emoční labilita, nízká odolnost vůči zátěži, poruchy učení, poruchy chování, nedostatečná paměť, snížená inteligence, popřípadě zdravotní komplikace žáka);
- b) nepodnětné rodinné prostředí, ve kterém jsou žáci ohroženi sociálně nežádoucími jevy, problémy ve vztazích v rodině nebo ve škole (mezi kamarády, ve třídě, ve vztahu k učiteli);
- c) dlouhodobá absence žáka;
- d) změna školního vzdělávacího programu (sladění výsledků při přechodu, přestupu, přestěhování);
- e) porušování školního řádu;
- f) nevhodnost zvoleného oboru.

Doprovodné projevy školní neúspěšnosti:

- a) neurotické příznaky – bolesti hlavy, břicha, nechutenství, zvracení, tiky, školní fobie;
- b) poruchy chování – záškoláctví, útky ze školy nebo z domova, sebepoškozování;
- c) obranné mechanismy – ztráta motivace, pocit méněcennosti, únik do světa fantazie, regrese.

3. Prevence školní neúspěšnosti ze strany školy

V případě zjevného poklesu výkonnosti žáka a přímého ohrožení školní neúspěšností dle závažnosti volíme:

- spolupráci učitelů se ŠPP, spolupráci školy a školských poradenských zařízení (PPP) a především spolupráci se zákonnými zástupci neúspěšných žáků;
- sestavení Plánu pedagogické podpory, využívání PO1 ze strany školy;
- zajištění pedagogické a psychologické diagnostiky, aby byly odhaleny konkrétní příčiny selhávání žáka ve škole;
- diagnostiku žakových možností, učebních stylů a vzdělávacích potřeb, které umožní nastavit vhodná opatření;

- včasnou intervenci, aby žák byl schopen zastavit pokles svého výkonu a co nejrychleji se navrátit k normě;
- možnost využití e-learningu školy, kde jsou dostupné studijní materiály.

Mezi další aktivity, které vyvíjíme ve snaze předcházet školní neúspěšnosti, patří:

- vyhodnocení situace ve vzdělávání žáků ohrožených školní neúspěšností, které se děje pravidelně (každé čtvrtletí) na pedagogické radě školy;
- seznámení všech pedagogických pracovníků s danou situací;
- vytvoření seznamu žáků, se kterými je potřeba individuálně pracovat – seznam vždy vyplývá z pedagogických rad;
- individuální práce se žáky, kterou v případě zájmu žáků a zákonných zástupců zajišťuje ŠPP;
- zvyšování sociální kompetence, rozvíjení sociálních dovedností a spolupráce;
- posilování komunikačních dovedností, zvyšování schopnosti řešit problémy, konflikty, podpora adekvátních reakcí na stres, neúspěch, kritiku;
- možnost využít konzultací se školním psychologem;
- průběžné sledování podmínek ve škole – soustředíme se na školní klima a klima třídy;
- budování vzájemné důvěry mezi učitelem a žákem;
- vytváření pozitivního sociálního klimatu, pocitu důvěry, bez nadměrného tlaku vytvoření atmosféry pohody a klidu, bez strachu a nejistoty;
- motivování žáků v podobě soutěží, studentských projektů;
- motivování žáků pomocí vhodné stavby vyučovací jednotky.

Prevence školní neúspěšnosti spočívá v úzké spolupráci všech zúčastněných stran, mezi které patří žák, rodiče, třídní učitel, školní poradenské pracoviště, ostatní pedagogové, vedení školy a externí poradenská zařízení (PPP).

Klíčovým předpokladem úspěšné prevence je aktivní přístup všech pedagogů při včasném rozpoznávání signálů, které by mohly vést ke školní neúspěšnosti žáka. Překvapivě je často právě pedagog střední školy první osobou, která si všimne charakteristických studijních problémů a doporučí žákovi a jeho zákonným zástupcům odborné vyšetření v Pedagogicko-psychologické poradně.

Pokud žák přichází do naší školy již po vyšetření v poradenském zařízení a má stanovená doporučení pro výchovně-vzdělávací proces, tato doporučení plně respektujeme. Snažíme se je co nejlépe implementovat do každodenního vzdělávání, přizpůsobit proces výuky individuálním potřebám žáka a následně pravidelně vyhodnocovat jejich účinnost.

Při vedení výchovně-vzdělávacího procesu pedagogové:

- spolupracují s třídním učitelem a výchovným poradcem;
- znají vzdělávací možnosti žáků, mají přehled o úrovni jejich vědomostí a dovedností;
- jsou seznámeni s příčinami školních nedostatků konkrétních žáků, s jejich rodinným zázemím, ev. se zdravotním stavem;
- seznamují žáky s kritérii školního výkonu, která jsou ve škole považována za školní úspěch, stanovují pravidla vzdělávacího procesu a způsoby hodnocení v daném předmětu;
- seznamují žáky s možnými vhodnými styly učení a učí je vědomě používat styl pro ně v dané situaci nejvýhodnější;
- podporují samostatné a nezávislé myšlení žáků;
- rozvíjejí kvalitní sebehodnocení žáků;
- využívají metod aktivního učení a postupný rozvoj klíčových kompetencí;
- nabízejí žákům a jejich zákonným zástupcům konzultace v rámci konzultačních hodin i individuálně na základě domluvy.

4. Pedagogická intervence ze strany školy

Podpora motivace a zvyšování sebedůvěry u všech žáků má především tyto zásady: klást na žáka přiměřené nároky;

- zdůrazňovat jeho pozitivní stránky;
- oceňovat jeho jedinečnost;
- umožňovat žákovi vyslovovat vlastní názory;
- podporovat aktivitu žáka;
- pomáhat žákovi a radovat se z jeho úspěchů;
- rozvíjet pocit empatie;

- vyhýbat se negativnímu srovnávání;
- zvyšovat aspirační úroveň u žáků.

5. Postup řešení školní neúspěšnosti

Zákonní zástupci jsou průběžně informováni prostřednictvím systému Bakaláři o prospěchu žáka (konkrétní známky, průměry, výchovná opatření, čtvrtletní hodnocení).

V 1. a 3. čtvrtletí je veden motivační pohovor se žáky, u kterých se vyskytují vzdělávací nebo výchovné obtíže. Vyučující konkrétního předmětu průběžně mapuje příčiny školního neúspěchu nebo zhoršeného prospěchu.

Zákonní zástupci mohou při třídních schůzkách osobně u jednotlivých vyučujících získat informace o žákovi, mohou také využívat konzultačních hodin vyučujících, nebo na základě předem domluvené schůzky osobně konzultovat.

V případě vysoké absence z důvodu nemoci se žák domlouvá s jednotlivými vyučujícími na doplnění testů a zkoušení po svém návratu do školy. Třídní učitel při zvyšujících se absencích (nad 100 h nebo při dlouhé nemoci) udržuje komunikaci se zákonným zástupcem žáka, respektive se zletilým žákem a individuálně se domlouvá na dalších postupech, popř. na formě omlouvání absence. V případě, že žák má zameškáno nad stanovenou hranici 30 %, vyučující k této skutečnosti v pololetním a celkovém hodnocení přistupují individuálně – mohou nastavit průběžné doplnění pololetní práce, nebo zvolit doklasifikaci v daném předmětu na základě dokumentu Povolení tolerance vyšší absence.

V případě zájmu mohou žáci ohrožení školním neúspěchem kontaktovat výchovnou poradkyni za účelem poradenství. Cílem je například zmapování učebních stylů, nastavení podpory při učení nebo konzultace s PPP.

V případě, že žák již dříve docházel do PPP a má neplatné Doporučení, je motivován k tomu, aby kontaktoval PPP a požádal o kontrolní vyšetření. Pokud žák do PPP nikdy nechodil a vyskytnou se u něj závažné obtíže ve vzdělávání, je motivován k tomu, aby oslovil příslušnou PPP a požádal o provedení diagnostiky.

Pedagogičtí pracovníci jsou seznámeni s výsledky vyšetření a doporučením PPP. Doporučené postupy aplikují ve výuce, průběžně sledují vývoj a výsledky daného žáky, hodnotí a vzájemně konzultují efektivitu opatření.

Zvyšování vzájemné důvěry mezi učitelem a žákem a zvyšování komunikačních dovedností u žáků vede k lepšímu řešení školní neúspěšnosti. K řešení této problematiky také přispívá vytváření pozitivního sociálního klimatu ve škole, pocit důvěry a nevytváření nadměrného tlaku na žáka.

Nejčastější formy individualizace učiva (žáci s podpůrnými opatřeními):

- navýšení času dle Doporučení nebo nižší náročnost učiva (úpravy zadání);
- v průběhu hodiny ověřovací otázky na pochopení učiva, zopakování či „dovysvětlení“ látky;
- individualizované pracovní listy, možnost záznamu zápisů/prezentací na mobilní telefon;
- domluvená forma ověřování znalostí (ne ústní zkoušení před třídou);
- využití notebooku, tabletu;
- individuální konzultace.

6. Závěr

Cílem těchto opatření je co nejvíce eliminovat školní neúspěšnost a pomoci všem žákům získat úplné střední vzdělání. Cílovou skupinou Strategie jsou všichni žáci školy, kteří jsou školní neúspěšností ohroženi s přihlédnutím k faktorům ovlivňujícím školní neúspěšnost. Proces zmapování školní neúspěšnosti probíhá pravidelně na konci školního roku. Je vyhodnocován a jeho závěry jsou využívány pro efektivnější zvládnutí školní neúspěšnosti žáků.